

И.П.И

Институт за пазарна икономика

РЕГИОНАЛНИ ПРОФИЛИ: ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ 2015

www.regionalprofiles.bg

09 ноември 2015

За четвърта поредна година Институтът за пазарна икономика изготви актуални социално-икономически профили на 28-те области в страната. Профилите представят състоянието и развитието на областите въз основа на 12 категории, обединени в две секции – икономическо развитие и социално развитие.

Основните изводи от профилите на областите за 2015 г. са следните:

Икономическо развитие

1. Възстановяването на областите в България от икономическата криза през 2009 г. постепенно се ускорява, като през 2014 г. **брутният вътрешен продукт** (БВП) на страната достига предкризисното си ниво. Процесът на възстановяване обаче протича с различни темпове в отделните области. Едва девет области достигат предкризисното си ниво на БВП до 2012 г.: София (столица), София, Пловдив, Стара Загора, Ямбол, Пазарджик, Велико Търново, Добрич и Разград.
2. Делът на **бедните** хора остава стабилен в периода 2007-2013 г., като се колебае между 21 и 22%. Област Пазарджик се характеризира с едни от най-неблагоприятните показатели за бедност и условия на живот към 2013 г., но бързото възстановяване на местния пазар на труда през 2014 г. вероятно ще подобри тези показатели. Освен област Пазарджик с близо 1/3 от населението под областната линия на бедност се откроява и област Сливен.
3. През 2014 г. настъпва дългоочакваният положителен обрат на **пазара на труда** както на национално ниво, така и в повечето области. Коефициентът на заетост нараства в 19 от 28-те области, но все още в повечето заетостта е далеч от нивата си преди кризата. Въпреки възстановяването на заетостта в по-голямата част от страната, няколко области не участват в този процес и остават с критично ниска заетост под 40%. Всички те се намират в Северна България – Видин, Враца, Ловеч и Силистра. Тези области, с изключение на Ловеч, се характеризират и с много високи коефициенти на безработица – 18,1% за Враца и над 22% за Видин и Силистра за 2014 г.
4. С настъпването на кризата в края на 2008 г. **чуждите инвестиции** понесат сериозен удар, като в някои области дори се наблюдава нетен отлив. Сред тези области са Варна, Перник и София (столица), в които бумът на строителството до 2008 г. бе най-изявен. В същото време някои области като Бургас, Пловдив, София, Стара Загора и Пазарджик привличат значителни чуждестранни преки инвестиции (ЧПИ) след кризата. Област Бургас е истински шампион по привлечени инвестиции в последните години - ЧПИ с натрупване към 2013 г. нарастват близо 4 пъти спрямо 2008 г.
5. Някои области успяват да компенсират ниските частни инвестиции след 2009 г. с **европейски средства**. Пример за такава антикризисна политика са общините в област Ловеч, които нареждат областта на трето място по усвояване на европейски средства към 31.01.2015 г. – близо 1000 лв. на човек от населението. Докато областите Габрово и Бургас остават лидери по усвояване на европейски средства, водещи икономически центрове като София (столица), Варна, Стара Загора и Пловдив се представят относително слабо.

Социално развитие:

1. Демографската картина е относително по-добра в областите, в които има по-голяма инвестиционна и бизнес активност. Едва в шест области коефициентът на **механичен прираст** е положителен през 2014 г., т.е. в тези области заселващите се са повече от изселващите се - Варна, Бургас, София (столица), Кърджали, Стара Загора и Хасково. От друга страна, областите с най-силно изразено застаряване на населението са Видин, Габрово и Кюстендил. В тях на всяко дете до 14 години се падат повече от двама души на 65 и повече години.
2. Видно е, че икономически по-слабо развитите територии се характеризират с относително по-слабо представяне в сферата на **образованието**. В областите Силистра, Монтана, Разград и Сливен образованието получава най-ниската оценка, като проблемите са разнообразни – висок дял на отпадналите от образование и на второгодниците, слабо представяне на матурите, липса на висши учебни заведения или малко студенти, нисък дял на висшистите. В област Сливен допълнително се наблюдава нисък обхват на образователната система и недостатъчно на брой преподаватели.
3. Колкото по-развита е икономически една област, толкова повече проблеми се срещат както в работата на правосъдната система, така и при **регистрираните престъпления** срещу личността и собствеността. Областите София (столица), Благоевград, Бургас и Варна са в дъното на класацията за сигурността и работата на местната съдебна власт, но пък са с едни от най-високите оценки за икономическо развитие.
4. Общо за страната в периода 2011–2013 г. намалява **действителната натовареност на наказателните съдии** в окръжните съдилища (от 10,8 дела на месец през 2010 г. на 8,3 дела на месец през 2013 г.). Тази тенденция вероятно се дължи на намалелия брой регистрирани престъпления за периода. В същото време делът на висшите наказателни дела нараства, а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, намалява в по-голямата част от страната. Влошаването на тези показатели сигнализира за намалена ефективност на съдебната система в повечето области.

Като цяло, възстановяването от кризата обхваща все по-голяма част от страната през 2013-2014 г., но няколко области остават изолирани от този процес. Всички те се намират в Северна България – Видин, Враца, Ловеч и Силистра. Това наблюдение за пореден път потвърждава ясната разделителна линия между по-изостаналия Север и по-развятия Юг. Всички области, които успяват да привлекат чужди инвестиции след кризата, се намират в Южна България. Икономически по-развитите области в Южна България се радват и на по-добри показатели в сферата на образованието, както и на относително по-благоприятни демографски тенденции. Силната икономика обаче има своята цена: в по-развитите области престъпността е по-висока, а работата на местната съдебна система – по-бавна.

За коментар по изследването:

Десислава Николова (dnikolova@ime.bg, тел. 02 952 62 66)

Явор Алексиев (yavor@ime.bg, тел. 02 952 62 66)

Изследването се осъществява с подкрепата на фондация „Америка за България“.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

МНОГО ДОБРО	София (столица), Габрово
ДОБРО	Русе, Варна, Благоевград, Бургас
СРЕДНО	Стара Загора, Разград, Пловдив, Добрич, Перник, Ямбол, Сливен, София, Хасково
НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО	Търговище, Смолян, Кюстендил, Монтана, Враца, Пазарджик, Ловеч, Плевен, Шумен, Велико Търново, Силистра, Кърджали
СЛАБО	Видин

ДОХОДИ И УСЛОВИЯ НА ЖИВОТ

Много добро	София (столица)
Добро	Русе, Габрово, Благоевград, Плевен, Кюстендил, Бургас, Добрич, Пловдив, София
Средно	Ямбол, Варна, Перник, Хасково, Стара Загора, Смолян, Силистра, Разград, Велико Търново, Враца, Шумен, Монтана
Незадоволително	Кърджали, Търговище, Ловеч, Сливен
Слабо	Видин, Пазарджик

ИНВЕСТИЦИИ

Много добро	София (столица), Бургас
Добро	Габрово, София, Варна
Средно	Пловдив, Ловеч, Добрич
Незадоволително	Благоевград, Стара Загора, Враца, Търговище, Русе, Ямбол, Разград, Велико Търново, Пазарджик, Плевен
Слабо	Перник, Смолян, Шумен, Хасково, Видин, Силистра, Кърджали, Монтана, Сливен, Кюстендил

ДАНЪЦИ И ТАКСИ

Много добро	Габрово, Русе, Кюстендил, Монтана, Благоевград
Добро	Видин, Враца, Сливен, Търговище, Стара Загора, Силистра, Смолян, Перник
Средно	София, Шумен, Кърджали, Ямбол
Незадоволително	Разград, Ловеч, Плевен, Пазарджик, Добрич, Пловдив
Слабо	Хасково, Бургас, Варна, Велико Търново, София (столица)

ПАЗАР НА ТРУДА

Много добро	София (столица)
Добро	Варна, Благоевград, Пазарджик, Кърджали, Бургас, Пловдив
Средно	Добрич, Хасково, Шумен, Сливен, София, Габрово, Велико Търново, Стара Загора
Незадоволително	Ямбол, Плевен, Търговище, Перник, Русе, Смолян, Разград, Монтана, Враца
Слабо	Кюстендил, Ловеч, Силистра, Видин

ИНФРАСТРУКТУРА

Много добро	Габрово, София (столица), Русе, Разград, Варна
Добро	Ямбол, Перник, Сливен, Хасково
Средно	Силистра, Благоевград, Велико Търново, Стара Загора, Пловдив, Видин, Пазарджик, Кърджали, Смолян, София, Добрич
Незадоволително	Ловеч, Шумен, Монтана, Търговище, Бургас, Кюстендил, Плевен
Слабо	Враца

АДМИНИСТРАЦИЯ

Много добро	София (столица)
Добро	Ловеч, Варна, Габрово, Добрич
Средно	Разград, Враца, Пловдив, Бургас, Стара Загора, Ямбол, Пазарджик, Плевен, Хасково, Перник, Търговище
Незадоволително	Сливен, Русе, Велико Търново, Кюстендил, Монтана, Смолян, Силистра
Слабо	Шумен, София, Благоевград, Кърджали, Видин

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

МНОГО ДОБРО	София (столица)
ДОБРО	Габрово, Пловдив, Смолян, Велико Търново, Бургас, Варна, Враца, Русе, Благоевград
СРЕДНО	Шумен, Плевен, Пазарджик, Стара Загора, Хасково, Ловеч, София, Перник, Кърджали, Ямбол
НЕЗАДОВОЛИТЕЛНО	Добрич, Кюстендил, Видин, Търговище, Сливен, Монтана
СЛАБО	Разград, Силистра

	ДЕМОГРАФИЯ
Много добро	София (столица)
Добро	Варна, Бургас, Сливен, Кърджали, Пловдив
Средно	Благоевград, Пазарджик, Стара Загора, Шумен, Хасково, Добрич, Русе
Незадоволително	Търговище, Ямбол, Разград, Велико Търново, София, Смолян, Перник, Силистра, Плевен, Враца
Слабо	Монтана, Габрово, Кюстендил, Ловеч, Видин

	ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ
Много добро	София (столица), Стара Загора, Плевен, Кюстендил, Пловдив, Смолян, Габрово, Перник, Видин, Пазарджик
Добро	Враца, Благоевград, Варна, Ловеч, София, Велико Търново, Ямбол
Средно	Хасково, Бургас, Кърджали, Добрич, Шумен, Русе, Монтана
Незадоволително	Сливен
Слабо	Разград, Търговище, Силистра

	ОКОЛНА СРЕДА
Много добро	Враца, Бургас, София, София (столица)
Добро	Габрово, Хасково, Благоевград, Монтана, Перник
Средно	Варна, Шумен, Смолян, Добрич, Пловдив, Търговище, Кюстендил, Плевен, Русе, Ловеч, Пазарджик, Ямбол
Незадоволително	Велико Търново, Сливен, Видин
Слабо	Разград, Стара Загора, Кърджали, Силистра

	ОБРАЗОВАНИЕ
Много добро	София (столица)
Добро	Смолян, Велико Търново
Средно	Благоевград, Габрово, Варна, Русе, Шумен, Бургас, Враца, Пловдив
Незадоволително	Ловеч, Кюстендил, Стара Загора, Видин, Хасково, Ямбол, Плевен, Перник, Кърджали, Търговище, Пазарджик
Слабо	Силистра, Монтана, Добрич, София, Разград, Сливен

	СИГУРНОСТ И ПРАВОСЪДИЕ
Много добро	Кърджали, Смолян
Добро	Русе, Ловеч, Велико Търново, Силистра, Пазарджик, Пловдив, Габрово, Враца, Търговище
Средно	Шумен, Плевен, Разград, Хасково, Ямбол, Перник, Видин, Добрич
Незадоволително	Монтана, Сливен, Варна, Стара Загора, Бургас, София
Слабо	Благоевград, Кюстендил, София (столица)

	КУЛТУРА
Много добро	София (столица), Велико Търново, Габрово
Добро	Русе, Стара Загора
Средно	Видин, Варна, Бургас, Търговище, Сливен, Шумен, Пловдив
Незадоволително	Добрич, Ямбол, Разград, София, Плевен, Кюстендил, Враца, Ловеч
Слабо	Пазарджик, Благоевград, Силистра, Хасково, Смолян, Кърджали, Перник, Монтана